

“TA'LIM SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIK “

Qudratova Ro`zigul Nuriddin qizi

*Termiz Davlat Pedagogika Instituti Pedagogika nazaryasi va
ta`rixi mutaxassisligi I kurs magistranti*

ANOTATSIYA; *Mazkur maqolada ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlikning mazmun-mohiyati, uning asosiy yo'nalishlari, imkoniyatlari va afzalliklari yoritilgan. Akademik almashinuv dasturlari, qo'shma ta'lim dasturlari, ilmiy tadqiqotlar hamkorligi va raqamli ta'lim tizimining kengayishi xalqaro hamkorlikning muhim shakllari sifatida tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada O'zbekiston ta'lim tizimi misolida xalqaro hamkorlik natijalari ochib berilgan. Tadqiqot natijalari xalqaro hamkorlikning ta'lim sifatini oshirish, innovatsion o'quv jarayonlarini joriy etish va malakali kadrlar tayyorlashda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Xalqaro hamkorlik, ta'lim, akademik almashinuv, qo'shma dastur, ilmiy loyiha, globallashuv, innovatsion texnologiya, raqamli ta'lim, O'zbekiston.*

ANNOTATION: *This article discusses the essence of international cooperation in education, its main directions, opportunities and advantages. Academic exchange programs, joint educational programs, scientific research cooperation and the expansion of the digital education system are analyzed as important forms of international cooperation. The article also reveals the results of international cooperation on the example of the education system of Uzbekistan. The results of the study show that international cooperation plays an important role in improving the quality of education, introducing innovative educational processes and training qualified personnel.*

Keywords: *International cooperation, education, academic exchange, joint program, scientific project, globalization, innovative technology, digital education, Uzbekistan.*

Kirish

Globallashuv jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda ta'lim tizimining yangilanishi, modernizatsiyasi va xalqaro standartlarga moslashuvi dolzarb masalalardan biriga aylangan. Dunyoning yetakchi oliy ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlik aloqalarining kengayishi, akademik mobillik, ilmiy loyihalar va innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'zaro almashinuvi ta'lim sifati va kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatdan yangicha bosqichga olib chiqmoqda.

Xalqaro hamkorlik mamlakatlar o'rtasida madaniy, ilmiy va texnologik tajriba almashish orqali salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon talabalar va o'qituvchilarga global ta'lim makonida o'z o'rnini egallash imkonini yaratadi.

Asosiy qism

Xalqaro hamkorlikning asosiy yo'nalishlari

Ta'lim sohasida xalqaro hamkorlik quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Akademik almashinuv dasturlari: Talaba, magistrant, doktorant va professor-o'qituvchilar xorijiy oliygohlarda ma'lum muddat tahsil olishi yoki ilmiy tajriba almashishi.

Qo'shma ta'lim dasturlari: Ikki yoki bir nechta xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda ta'lim jarayoni yo'lga qo'yilib, bitiruvchi uchun ikki diplom berilishi.

Ilmiy hamkorlik va grantlar: Xalqaro ilmiy markazlar bilan ilmiy loyihalarni amalga oshirish, konferensiya va forumlarda ishtirok etish.

Raqamli ta'lim hamkorligi: Onlayn kurslar, masofaviy ta'lim platformalari, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalaridan foydalanish.

Xalqaro hamkorlikning ta'lim tizimiga ta'siri.

Xalqaro hamkorlik natijasida:

- ta'lim mazmuni modernizatsiya qilinadi;
- o'quv dasturlari xalqaro talablarga moslashtiriladi;
- universitetlarning xalqaro reytinglari oshadi;
- yoshlar uchun global bilim maydoniga kirish imkoniyati kengayadi;
- ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar rivojlanadi.

O'zbekiston misolida xalqaro hamkorlik tajribasi

O'zbekiston mustaqillikdan so'ng ta'lim tizimini dunyo maydoniga olib chiqish yo'lida sezilarli natijalarga erishdi. Xususan:

Inha, Turin politexnika universiteti, Sejong, Webster, Kimyo texnologiyalari instituti kabi yetakchi xorijiy oliygohlar filiallari ochildi.

“Erasmus+”, “El-Yurt Umidi”, Fulbright kabi dasturlar orqali akademik almashinuv kuchaymoqda. Oliy ta'limda kredit-modul tizimi, xalqaro akkreditatsiya va reyting tizimlari joriy qilindi.

Xalqaro tashkilotlarning ta'limdagi roli

Xalqaro hamkorlik jarayonida turli ta'lim tashkilotlari muhim rol o'ynaydi. Ular davlatlar o'rtasida ilmiy va ta'limiy hamkorlikni kengaytiradi, grantlar, malaka oshirish dasturlari va ta'lim loyihalarini moliyalashtiradi. Masalan:

UNESCO — ta'limni barqaror rivojlantirish, madaniyatlararo aloqalarni kuchaytirish va ta'lim standartlarini ishlab chiqish bilan shug'ullanadi.

UNICEF — bolalar ta'limi, maktabgacha ta'lim va inklyuziv ta'limni rivojlantirishga ko'mak beradi. OECD — PISA xalqaro baholash tizimi orqali ta'lim sifatini tahlil qiladi. British Council, DAAD, Fulbright — o'qituvchilar, olimlar va talabalar uchun stipendiya va almashinuv dasturlarini taklif qiladi. Bu tashkilotlarning ishtiroki tufayli ko'plab davlatlar ta'lim siyosatini jahon standartlariga moslashtira olmoqda.

Xalqaro ta'lim dasturlarining iqtisodiy ahamiyati

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik nafaqat ilmiy, balki iqtisodiy foyda ham keltiradi. Xususan: Xorijiy talabalar oqimi davlat byudjetiga valyuta tushumini oshiradi. Innovatsion loyihalar va patentlar iqtisodiy rivojlanishga turtki beradi. Akademik hamkorlik natijasida yetuk mutaxassislar tayyorlanadi, bu esa mehnat bozoridagi raqobatbardoshlikni oshiradi. Bugungi kunda ko'plab davlatlarda ta'lim eksport darajasida rivojlanmoqda.

Masalan, AQSh, Buyuk Britaniya, Kanada va Turkiyada xalqaro talabalardan olinadigan daromad milliy iqtisodiyotning muhim qismini tashkil etadi.

Xalqaro hamkorlikda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Xalqaro hamkorlik keng imkoniyatlar yaratganiga qaramay, bir qator muammolar ham mavjud:

Muammo	Sabab	Yechimi
Til to'siqlari	Ingliz tilini yetarli bilmaslik	Til kurslari, xalqaro sertifikat talabi
Moliyaviy cheklovlar	Stipendiya va grantlar kamligi	Xalqaro fondlar bilan hamkorlikni kuchaytirish
Diplomlarni tan olmaslik	Akkreditatsiya tafovutlari	Yagona xalqaro baholash tizimini joriy etish
Texnologik farqlar	Raqamli vositalardan foydalanish	Onlayn ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish

Ushbu muammolarning bartaraf etilishi xalqaro hamkorlikning yanada samarali bo'lishiga zamin yaratadi.

Kelajak istiqbollari

Raqamli transformatsiya sharoitida ta'limning kelajagi quyidagi yo'nalishlarda rivojlanishi kutilmoqda:

Virtual akademik almashinuv (V-Mobility) — talabalar turli davlatlardan turib onlayn o'qishi mumkin.

Sun'iy intellekt asosidagi o'qitish — individual ta'lim traektoriyasini shakllantirish.

Metaverse ta'limi — 3D virtual laboratoriyalar va simulyatorlar orqali ta'lim olish.

Global diplom tizimi — kelajakda yagona xalqaro tan o'linadigan diplom joriy qilinishi mumkin.

Xulosa

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik bugungi global raqobat davrida har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida, ilmiy yutuqlarida va kadrlar salohiyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Xalqaro ta'lim aloqalarining kengayishi natijasida davlatlar o'rtasida bilimlar, innovatsiyalar, ilg'or pedagogik tajribalar almashinadi, bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, akademik almashinuv dasturlari, qo'shma ta'lim loyihalari, ilmiy grantlar va raqamli ta'lim platformalari orqali talabalarga va pedagoglarga dunyo miqyosidagi tajribani o'rganish imkoniyati yaratilmoqda.

Shuningdek, xalqaro hamkorlik ta'lim muassasalarining jahon reytinglarida o'z o'rnini mustahkamlashga, ta'lim standartlarini xalqaro talablarga moslashtirishga, o'quv dasturlarini innovatsion texnologiyalar asosida qayta ko'rib chiqishga turtki beradi. Bu orqali nafaqat ta'lim sifatining oshishi, balki mamlakatning ilmiy salohiyati, ijtimoiy barqarorligi va iqtisodiy o'sishi uchun ham yangi imkoniyatlar yuzaga keladi.

O'zbekiston misolida ham xalqaro hamkorlikning izchil yo'lga qo'yilishi ta'lim tizimini jadal rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Xorijiy oliygohlar filiallari ochilishi, xalqaro grantlar hajmining oshishi, talabalar va o'qituvchilar mobililigi kuchayishi, xalqaro dastur va metodikalarning joriy etilishi O'zbekiston ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqayotganining yaqqol dalilidir.

Kelajakda xalqaro hamkorlikni yanada kengaytirish, uning mazmun-mohiyatini takomillashtirish, raqamli ta'lim infratuzilmasini kuchaytirish va integratsiyalashgan ta'lim platformalarini yaratish zarur. Shu orqali global ta'lim maydonida raqobatbardosh, zamonaviy bilimlarga ega, innovatsion fikrlaydigan, mas'uliyatli va professional kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi. Demak, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish nafaqat ta'lim tizimining modernizatsiyasi, balki kelajak avlodning yuksak intellektual salohiyatini shakllantirishda ham muhim strategik omil sifatida qaraladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent: UzA, 2022
2. Karimov S. Ta'lim tizimining modernizatsiyasi va xalqaro hamkorlik. — Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi nashriyoti, 2022.
3. UNESCO. Global Education Monitoring Report. Paris, 2023.
4. European Commission. Erasmus+ Programme Guide. Brussels, 2024.
5. OECD. Internationalisation of Higher Education: Trends and Challenges. Paris, 2023.
6. Qodirov A. Oliy ta'limda xalqaro reyting va akkreditatsiya tizimlari. — "Pedagogik innovatsiyalar" jurnali, №4, 2023.
7. Fulbright Program Official Portal. Academic Exchange Opportunities. Washington DC, 2024.